

שאלות הנוגע לענין בישול - שיעור 598

- I. מי שהעמיד קדירה של בשר עוף שלא הגיעה למאכל בן דרוסאי על התנור שאין עליו בלעך בעת השקיעה אם מותר ליהנות ממנה כליל שבת - עיין בשער הציון (ה"ג - ל"ג) דאפילו להגר"א (שי"ח) שהכריע כרבי מאיר דלא קנסינן שוגג אטו מזיד בבישול דאורייתא בשוגג הכא בשהייה הוכיח דאסור לכל אדם ודלא כהגהות מרדכי ואבאר אמנם אם כוונתו לצורך מחר יש פוסקים שמתירין דלא חיישינן שיבוא לחתות וכמו הקדירה חיייתא ובדיעבד יש לסמוך ע"ז (בה"ל ה"ג - ה) ובנ"ד שהוא לאותו לילה אין להתיר וגם אין כאן היתר של טוח בטיט כמו לכסות את ידית התנור בטייפ דכן כתב המ"ב (ה"ז - מ"ו) דבמקומות שלא נהגו לטוח התנור בטיט אסור ליתן מינים אלו בתנור סמוך לחשיכה וכן משמע מאג"מ (ד - ע"ד) ואיברא עיין במ"ב (ה"ג - פ"ה) דבתוך התנור שיש שם מעזיבה שמפסיק בין הקדירה ובין האש יש מתירים ואם נתן על המעזיבה בלעך מותר אפילו ליתן לכתחלה בשבת ועוד סניף להתיר על ידי אמירה לנכרי שהוא שבות דשבות במקום מצוה (שע"ת שי"ח צסופו) ודלא כהרמ"א (ה"ג - ה) ודלא כחידושי רע"א שהובא בבה"ל (ה"ג - ד"ה ולא הניחה) דאסר המצב של העמדה דגזרו עליו שמא יחטה ואין חילוק אם ישראל או נכרי עושה מעשה שהייה או חזרה ועוד דדעת הר"ן בשם בעל העיטור שהובא ברמ"א (רע"ו - ז) דמותר לומר לנכרי לעשות מלאכת איסור דאורייתא במקום מצוה ועוד דעת החיי אדם (ג - ג) דאזלינן בתר חשיכה ולא בתר שקיעה וכ"כ השביתת השבת (שהי"ט) דתלוי בחשיכה ודלא כהמ"ב (ה"ג - י) ולכן מסתברא דיש לצרף הה' צדדים להתירא הנ"ל לדבדיעבד ליהנות מהקדירה במקום צורך**
- II. מי שהעמיד דוד חמום מים חשמלי שא"א להגביר חומו קודם השקיעה במים קרים - עיין באג"מ (ד - ע"ד - כ"ג) דמסתבר שיש לאסור אם לא יכול להיות רותחין קודם השקיעה שע"י הוצאת חלק מהמים יקרב את בישול השאר וצ"ע אם אסור בהנאה שהשאלה היתה רק על העמדת הדוד חמום מים אם צריך בלעך לשהייה בשבת (שס כ"ז) ועיין עוד בחזו"א (ל"ו - ג) דאם הוא דוד גדולה מאד שלא יתבשלו עד הבוקר (כ) אפשר להקל מדין קדירה חיייתא (שצ"ח: וי"ג - ה) ועוד סניף להתיר (כ) דכל שהוא לצורך מחר שרי ועוד סניף (כ) דכל שאין היורה מגולה להאש מקרי סמיכה דשרי בכירה אבל טעם הראשון עיקר ועיין עוד בקצות השלחן (ע"ה - ה"י) דכל דבר שטבעו להתבשל מהר אף שהכמות מרובה ולוקח הרבה זמן עד הבישול אסור**
- III. לומר לנכרי להגביר מעלית הגעזו דרך רמיזה עיין באג"מ (ה"ה ע ד - ס"ז - ג) דאם נכרי מוסיף אור בחדרו אפילו דרך רמיזה וכ"ש בלא רמיזה אין איסור בדבר והוא הדין בנ"ד אם התבשיל בהקראק פאט שעל האש מבושל כל צרכו יש מקום להתיר דרך רמיזה**
- IV. להחזיר התקע מהקראק פאט כליל שבת אפילו ע"י נכרי אין להתיר כמו שכתב הרמ"א (רע"ו - ז) דאפילו במקום מצוה שאין צורך גדול וכ"כ הרמ"א לענין חזרה ע"י נכרי (ה"ג - ה) אמנם בבין השמשות מותר**
- V. מותר להוסיף מים למאיד (vaporizer) שבו משתמשים במים קרים (בשם רב משה) אבל המאיד משתמשים בו במים חמים אסור משום בישול דאורייתא**
- VI. איסטענט קאפע וכן קוקו הוא כתבלין שבכלי שני דאינם מתבשלין ומותר ליתן לכתחלה (שי"ח - ט ומ"ב ס"ה) ובעלי הטיי אפשר דלא נחשב בכלל תבלין דהם לא ניתנו לטעמא אלא למראה אמנם האג"מ (ד - ע"ד - י"ז) כתב "דאני מחמיר לעצמי בין בקפה נמס ובין בצוקער ליתן בכלי שלישי אבל לדינא אין להחמיר אבל אלי טיי מותר דוקא בכלי שלישי" ויש מחמירין גם בשלישי**
- VII. תנור שיש בו טערמוסטאט מותר לפתוח דלת התנור בשבת כשהאש אינה דולקת ודוקא אם אינו פסיק רישא שידליק דכיון שאפשר לפתוח דלת התנור והאש לא ידליק הוי דבר שאינו מתכוין (אג"מ ד - ע"ד - כ"ה) וזה כהט"ז (שט"ז - ג) ולא כהרע"א (צ"ל שט"ז - ג ד"ה ולכן) וה"ה המקרר מותר מטעם זה**
- VIII. בענין הגסת מים על האש עיין באבני נזר (נ"ט) בשם הגאון מקוטנא וכ"כ באג"מ (ד - ע"ד - י"ד) דבמים לבד אין בו משום מגיס ואפילו היא על האש וכודאי יש לסמוך להתיר בחמין שמצטמק ורע להן כיון דלהרב המגיד אפילו בתבשיל מותר ליקח מתוכו וע"ע בקצות השלחן (קכ"ד - אות י) שכתב לאיסורה וקדירה כבידה מותר**

להוציא משם בכף אם היא על האש (חזו"א ל"ז - י"ז) ודלא כהאג"מ (ד - ע"ד - ט)

IX. לענין לשפוך מים מן הדוד לתוך כוס וליתנם לקדירה העומדת ע"ג האש עיין במג"א (ה"ג - סק"ה) שפסק דפינה ממיחם למיחם אסור (שנת ל"ק): ורק השער הצינן (סקמ"ז) מכריע להיתר וכ"כ הגרש"ז אויערבך דלא חשיב העירווי לכוס כהניח ע"ג קרקע וכן פסק רב אלישיב ולכאורה לפי טעם התוספות (ש"ס) שכל החשש ממיחם למיחם זה מצד שהדפנות מקררות בנ"ד כששופך לתוך החמין אין זה חשש אך להר"ן שהטעם שפינה ממיחם למיחם אסור הוא משום דמחזי כמבשל אין להתיר בנ"ד והרא"ש והטור והמג"א והשו"ע הרב (ה"ג - י"ד) פסקו לחזו"א וכ"כ האג"מ (ז - ס"ט) וכ"כ הבה"ל (ש"ח - ז ד"ה חס נטען) דאם הורק לכלי שני אף אם היה עדיין יד סולדת בו יש לומר דדינו כמו נצטנן וע"ע בשש"כ (חלק ג - ח הערה מ"ד) שכתב דאם לא נצטנן לגמרי ודעתו להחזיר מותר

X. האט או styrofoam קאפ אי דינה ככ"ר או ככלי שני עיין בתוספות (שנת מ: ד"ה ושטע) דכלי ראשון היינו שעומד על האש ועוד יש אומרים דעירווי שנפסק הקילות דינה ככלי שני וי"א אפילו שלא נפסק ואין להקשות מהש"ך (י"ד ק"ה - ה) דדבר גוש יש לו דין כלי ראשון אף כשמונחת בכלי שני דיש לחלק דשאני דבר גוש שחזמו סגור בתוכו ואינו מתקררת מעצמה במהרה כל כך וחזן מזה באמת רובו חולקים על הש"ך ועוד הטרמוס דינו ככלי שני לענין הטמנה (אג"מ ח - ז"ה וחזו"א ל"ז - ל"ז) וה"ה לענין בישול ועיין בשערים מצויינים בהלכה (פ - י"ג) ודלא כהלבושי מרדכי (ז - נ"ה) שפסק לאיסור והמחלוקת תלוי במה הגדר של כלי שני אם הוא שאין על האש או גדרו משום שדפנותיה מקררות והרמב"ם (ז - ה) ורש"י (שנת ל"ח) חלקו בזה דלהרמב"ם כלי שני נקרא שאינו על האש ולרש"י דפנותיה מקררות

XI. מותר ליתן לתוך מים חמים (טע) קוביות קרח על מנת לקרר את המים בהן דמים בכלי שני מותר (שש"כ ח - ע"ד) אמנם אסור לערות מכלי ראשון על הקרח ולהניח את הקרח בכוס ריקה על מנת לשתות מימיו אסור משום נולד ושלא על מנת להשתמש בהמים מותר

XII. לקח קדירה מהגאז בטעות ולא היה בדעתו להחזירה והניחה על השלחן עיין ברמ"א (ה"ג - ז) דאינו אסור רק כשנטלו מן הכירה מבעוד יום ולא החזירו עד שחשכה אבל אם לקחו משם משחשכה אפילו הניחו ע"ג קרקע מותר וטוב להחמיר ואם לקחו בטעות אפשר דאין צריך להחמיר וכ"ש אם אין לו חמים אחרים וכ"כ החזו"א (ל"ז - י"ז) ושבת הקהתי (ג - ק"ג) וע"ע בבאר משה (ו - ק"ג)

XIII. מותר להעמיד על האש שמכסה בבלעך צלחת הפוכה של אלומענין כדי להתיר שהייה לכתחלה (שש"כ ח - ק"ז צמילואיס)

XIV. נפל הבלעך מותר לשהות ולהחזיר בלא בלעך כדין קטמה והובערה (שש"כ ח - הערה מ"ו צמילואיס) אמנם הוא ראה באג"מ (ד - ע"ד - ל) דאסר בנפל הבלעך דשאני קטמה והובערה ונתלבתה דיש עדיין קצת היכר

XV. פלטה חשמלית (hot plate) הנחה על גביו בתחלה בשבת עיין בשש"כ (ב - הערה ע"ח) ומאור השבת (ז - דף תקמ"ג) דחשיב כקטומה ורק מותר לשהייה וחזרה ולא לשהייה לכתחלה (ודלא כהאג"מ) שכיון שזה מקום שאפשר גם לחמם שם כשיעור שהיד סולדת ועיין עוד במלואים דגם אפשר שזה דומה למעזיבה (מ"ב ה"ג - סקפ"ח) ומותר ליתן בשבת אפילו לכתחלה כשהתבשיל עדיין חם ומה שמצריכים להניח קצת דבר המפסיק הוא רק כדי שלא יבא לחתות ובפלטה חשמלית הרי אין שום חשש של חיתוי מ"מ טוב להחמיר

XVI. לענין אכילת טשולענט בליל שבת מהקראק פאט לפי שיטת המהרי"ל שהובא במ"ב (ה"ג - פ"ח) דהמעזיבה אינו חשיב כבלעך וצריך דף להכירה אין להתיר חזרה ועוד דאפילו בלעך אינו מועיל דדוקא על גבה מותר אבל בתוך התנור אסור (ה"ג - ז) ועיין באג"מ (ד - ע"ד - כ"ז) שצריך קופסא של ד' דפנות בתוך התנור ועיין בבה"ל (ה"ג - ז ד"ה ונהגו) דצריך להחמיר כדעת הרכנן דחנניא דאם מצטמק ויפה לו במבושל כל צרכו אסור בלא בלעך וע"ע במ"ב (ה"ט צסופו כללי דמילתא)

XVII. טח בטיט בעניני שהייה עיין ברמ"א (ה"ג - ה) דבתנור שטח בטיט או שאינו אופה לצורך שבת רק למו"ש לא גזרינן שמא יחתה וה"ה כשסתם התנור בסרט שקורין tape (הלכות שבת דף 337) וכתב החזו"א (ל"ז - ז) דאם סגר הכפתורים דינו כמו טוח בטיט וע"ע באג"מ (ד - ע"ד חות כ"ה ול"ד) דמשמע משם דאין מועיל tape או מנעול על הכפתור

נפס לילוי נפאות אבי אורי ל אלילי צר ליפא ב"ר יעקב ארזכי ע"ה אלא אורת' האשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניך הכהן ע"ה